

b) att böter för olaglig dämning i högst betydlig mån höjas; och

c) att, vid tillämpning af här ofvan anförda stadganden ur såväl Byggnings-balken som Fiskeristadgan, landbruks-ingenjör, på grund af verkställd afvägning och med 2:ne gode män förrättad syn å marken, afgifna utlåtande, må, i fråga om huruvida vattendämning *kan* eller *kunde* ofvanliggande åker eller äug skada, ega laga vitsord.

Om remiss af denna motion till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 27 Januari 1874.

Gust. Silfverstolpe.

N:o 161.

Af Herr **J. Rutberg**: *Om förbud mot skogsafverkning å vissa åt Gellivara-verkens egare upplåtna hemman och nybyggen.*

Sedan Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 23 sistlidne Maj, N:o 85, i underdånighet anhållit "att Kongl. Maj:t täcktes, på sätt och i den omfattning som Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt, inhemta upplysningar rörande Gellivara-verkens nuvarande tillstånd och förvaltning och derefter taga i nådigt öfvervägande huruvida dessa upplysningar må anses, utöfver hvad Kongl. Maj:t härutinnan redan förordnat, påkalla ytterligare åtgärder i sådant syfte, som,

till bevakande af det allmännas rätt och bästa, Kammar-kollegium och den för ordnandet af de Norrländska skogsförhållandena tillsatta komité i deras åberopade underdåniga utlåtanden sammanställande förordat"; så har Kongl. Maj:t den 6 sistlidne Juni i nåder föreskrifvit "att Dess Befallningshafvande i Norrbottens län, efter anställd fullständig undersökning rörande Gellivara-verkens tillstånd och dertill hörande egendomars nuvarande tillstånd och förvaltning, skall till Kongl. Maj:t inkomma så väl med berättelse derom som med underdånigt utlåtande, huruvida, till bevakande och upprätthållande af det allmännas rätt och bästa i afseende å omförmälda egendomar och de verken förunnade privilegier, några särskilda åtgärder utöfver dem, som redan finnas föreskrifne, må vara af behofvet påkallade."

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län har derefter å ifrågasvarande egendomar förordnat besigtningar, som ädagalagt, bland annat: 1:o) att den för Svartlä ej uppförda jernbruk anslagna kolfångstskog om 16,071 tunnlands vidd användes till ett för upplåtelsen främmande ändamål, eller afverkning af sågblock, såsom kronofogden J. O. Curtelius upplyser, "en del är ända till 30,000 timmer, men sistlidet år endast 8,000 timmer"; 2:o) att en mängd till understöd för bergsbruket och landets uppodling anlagda hemman och nybyggen befinna sig i vanhäfdadt skick till och med i ödesmål; 3:o) att privilegii-innehafvarne försåga timmer från nämnda hemman och från de för åtskilliga vattenverk anslagna stockfångstskogar vid sedermera och annorstädes inrättade ångsågar, allt sådant utan afseende derå att Kongl. Maj:t förvägrat begärd öfverflyttning af sågverks rättigheter; 4:o) att kronofogden Oskar Moosberg uti afgifvet utlåtande föreslagit "ej mindre att utstämpling och afverkning af skog ifrån de hemman och nybyggen, hvilka icke äro lagligen bebygda och odlade måtte förbjudas, intill dess verksegaren låtit behörigen fullgöra alla eftersatta åboskyldigheter, än ock att verksegaren måtte åläggas att vid hans egande sågverk inom Råneå socken försåga allt det timmer, som han ifrån sina frälsehemmans och privilegii-skogar årligen må ega rätt och kunna förskaffa sig; samt 5:o) att kronofogden P. Hammarberg, uti sitt i frågan afgifna utlåtande, yttrar det han "utan att egentligen tillvita nuvarande egarne af s. k. Gellivara-verken att, under den korta tid som de deraf varit i besittning, hafva eftersatt sin byggnads- och odlingskyldighet, eller i någon väsendtlig mån bidragit till skogens raserande, likväl och då många och betydliga brister i förstnämnda fall förefinnas samt, hvad skogen angår, densamma blifvit under föregående år allt för hårdt åtgången och, som det vill synas, använd till helt andra ändamål än hvartill den varit afsedd, nemligen bergsbrukets upphjelpande, "anser kronofogden dels att ekonomiska syner och besigtningar böra hvart tredje år å egendomarne förrättas, på det att en noggrann kännedom må vinnas om hvad egarne årligen vidgjort desamma eller underlåtit, dels ock att all skogsafverk-

ning för andra ändamål än husbehof må tills vidare och intilldess skogen varder af vederbörande jägeritjensteman upptaxerad, upphöra, samt att densamma må i likhet med kronans öfrige skogar ställas under jägeritjenstemäns vård och uppsigt.“

Uppljningsvis må nämnas att, i afseende å Gellivara-verkens hemman och nybyggen, desamma äro belägna antingen i Lappmarken, der afvittring emellan kronan och enskilde hemmansegare ännu ej skett, eller i kustlandet, der afvittringen redan är fullbordad i de flesta socknar, och bland dessa särskildt i alla dem, der Gellivara-verkens hemman finnas.

I afseende å *oafvittrade* hemman och nybyggen för hvilka områden ej äro bestämda, har det varit brukligt att innehafvaren medgifvits, att, inom det område, som ansetts böra tillfalla hemmanet, efter af jägeribetjening verkställd utstämpling, få afgiftsfritt afverka till afsalu så mycket virke, som ansetts kunna medgifvas med hänsyn till skogens framtida bestånd och förmåga af återväxt, sådant sannolikt för att understödja landets uppodling och befordra fullgörandet af de åboskyldigheter, som afse befrämjande af nämnda syftemål; men numera torde vara anledning att förutsätta det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke vidare på sådan grund kan medgifva afgiftsfri skogsafverkning å sådana oafvittrade hemman, derå byggnads- och odlingskyldigheterna äro eftersatta.

Beträffande åter *afvittrade* hemman, beviljade till anläggning hufvudsakligen såsom understöd för bergsbruket och å hvilka dispositionsrätten öfver skogen är fri, så ådagalägga förbemälda kronofogdars ofvan återopade utlåtanden att stor vanhäfd samt uraktlåten byggnad och odling flerstädes förekommer, äfvensom att skogarne äro hårdt anlidade. Dessa hemman, som fått stora områden sig tilldelade, äro emellertid så vanvårdade, att det uppenbart synes, att de numera användas endast i ändamål att kunna åtkomma skogen för det billigaste pris. Men som det måste ligga i statens intresse, att de för besittningsrätten å hemmanen stadgade vilkor noggrannt fullgöras, så borde väl ock, då, efter hvad i det föregående visadt är, skyldigheterna från innehafvarens sida försummas och uraktlåtas, rättigheten till afgiftsfri skogsafverkning å dem upphävas och anses förverkad, samt i följd deraf det, som utgör dessa hemmans egentliga värde, nemligen skogen, ställas under noggrann tillsyn och vård, för att så vidt möjligt fredas mot fortsatt förödelse.

Inkomsterna från kronans skogar i Norrbottens län utgjorde under år 1873 239,990 riksdaler 61 öre, och uppskattas för innevarande år af Landskamreren till riksdaler 390,000; men denna inkomstkälla skulle högst sannolikt kunna uppbringas till en vida högre afkastning, om den skog, som finnes å omförmälda åt Gellivara-verkens egare upplåttna, men af dem högelingen vanhäfdade hemman, blefve ställd under tillsyn och förvaltning af jägeribetjening-

gen, och denna tillsyn och vård utsträckt äfven till de stockfångstskogar, från hvilka skogsprodukterna icke försågas å de sågverk, som i Gellivara-verkens privilegier äro bestämda.

På grund af det nu anförda får jag vördsamligen föreslå,

att Riksdagen måtte besluta en underdånig hemställan till Kongl. Maj:t derom, att förbud måtte utfärdas mot skogsafverkning å sådana ått Gellivara-verkens egare upplåtta hemman och nybyggen, för hvilka innehafvaren försummat fullgöra de med besittningen förbundna skyldigheter i afseende å odling och byggnad och som sålunda råkat i vanhäfd och ödesmål.

Stockholm den 28 Januari 1874.

Joh. Rutberg.
